

Η συμμετοχή της Αλβανίας στην επίθεση κατά της Ελλάδας την 28η Οκτωβρίου 1940.

του Χαράλαμπου Νικολάου, Ταξίαρχου ε.α., τ. καθηγητή Στρατιωτικής Ιστορίας ΣΣΕ.

Ο «Βασιλιάς» της Αλβανίας Ζώγου.

Ποιος ο ρόλος της Αλβανίας στο Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.

Το 1939 τα ιταλικά στρατεύματα, υπό τον στρατηγό Γκουτσόνι, αποβιβάστηκαν στο Δυρράχιο, το πρωί της 7ης Απριλίου. Ο βασιλιάς Ζώγου δεν αιφνιδιάστηκε δεδομένου ότι είχαν προηγηθεί, πριν από έναν μήνα και πλέον, εντατικές διπλωματικές συνομιλίες. Υφίστατο το στοιχείο του αιφνιδιασμού για τις ξένες κυβερνήσεις, εκτός της Γερμανίας και ίσως της Γιουγκοσλαβίας. Δεν προβλήθηκε καμία σοβαρή αντίσταση κατά των Ιταλών. Ο αλβανικός λαός στην πλειοψηφία του υποδέχθηκε τους Ιταλούς στρατιώτες ως "ελευθερωτές".

Τα γεγονότα έκτοτε διαδέχθηκαν το ένα το άλλο με κινηματογραφική ταχύτητα. Στις 14 Απριλίου 1939 η Αλβανία αποχώρησε από την Κοινωνία των Εθνών (ΚτΕ). Στις 15 Απριλίου έγινε δεκτή στο Κυρηνάλιο (ανάκτορο στη Ρώμη, θερινή διαμονή των Πάπων μέχρι το 1870, στη συνέχεια κατοικία του βασιλιά της Ιταλίας και αργότερα του προέδρου της Ιταλικής Δημοκρατίας), πολυμελής αλβανική αντιπροσωπεία υπό τον πρωθυπουργό Βερλάτση. Αυτός προσφώνησε τον Βασιλιά αυτοκράτορα πρώτα στην αλβανική και έπειτα στην ιταλική γλώσσα και του προσέφερε το “στέμμα του Σκεντέρμπεη”. Το απόγευμα της ίδιας ημέρας η ιταλική Βουλή έδωσε τη συναίνεση της για την “προσωπική ένωση” και την επομένη έπραξε το ίδιο η Γερουσία. Διορίστηκε τοποτηρητής του βασιλιά, όχι μέλος της δυναστείας (είχε γίνει λόγος για τον δούκα του Μπέργκαμο), αλλά ο πρεσβευτής Τζακομόνι.

Στις 21 Απριλίου αποφασίστηκε από την κυβέρνηση Βερλάτση η σύσταση Αλβανικού Φασιστικού Κόμματος. Στις 3 Ιουνίου έλαβε χώρα η τελευταία πράξη του αλβανικού οράματος: αντιπροσωπεία από τους Βερλάτση, Ντίνο και Κολίκβι και τρεις ανώτερους αξιωματικούς επέδωσε στον βασιλιά Βίκτωρα Εμμανουήλ απόφαση της αλβανικής κυβέρνησης σύμφωνα με την οποία ο Αλβανικός Στρατός ενσωματωνόταν στον Ιταλικό Στρατό.

Ο αλβανικός Τύπος προ του πολέμου παρουσίαζε άρθρα με πολεμική κατά της Ελλάδας. Μάλιστα ο υπουργός Εξωτερικών της Ιταλίας, Τσιάνο, διέταξε τον τοποτηρητή στην Αλβανία Τζακομόνι: “Φροντίστε ώστε ο αλβανικός Τύπος να συνεχίζει τη ζωηρή του πολεμική εναντίον της Ελλάδας”.

Γκαλεάτσο Τσιάνο.

Ο Γερμανός καθηγητής πανεπιστημίου Χ. Ρίχτερ γράφει: “Οι ρίζες της πολεμικής αυτής εμπλοκής της Ιταλίας φθάνουν μέχρι το 1923, όταν ο Μουσολίνι επεχείρησε να καταλάβει την Κέρκυρα και αναγκάστηκε από τις Αγγλία και Γαλλία να εγκαταλείψει το εγχείρημα του”. Ο Τσιάνο στο ημερολόγιο του γράφει ότι τον Αύγουστο του 1940 ο Μουσολίνι δήλωσε πως οι Έλληνες επλανώντο, αν θεωρούσαν ότι είχε ξεχάσει εκείνο το επεισόδιο, και ότι ο λογαριασμός τους έμενε ανοικτός.

Στις αρχές Ιουνίου του 1939 οι Μουσολίνι και Τσιάνο, θέλοντας να μειώσουν την οργή των Αλβανών για την απώλεια της ανεξαρτησίας τους, προσπάθησαν να τους παραπλανήσουν καλλιεργώντας τους ελπίδες αλυτρωτισμού για το Κοσσυφοπέδιο και την Τσαμουριά, που έπρεπε να απελευθερωθούν.

Σύμφωνα με ιταλικές πηγές, η στάση της αλβανικής ηγεσίας λίγο πριν κηρυχθεί ο Ελληνοϊταλικός πόλεμος ήταν υπέρ των Ιταλών. Ο Ιταλός τοποτηρητής Τζακομόνι, σε τηλεγράφημα του προς τον Τσιάνο, στις 24 Αυγούστου 1940, μεταξύ των άλλων ανέφερε τα εξής: “Από παντού κατάφθάνουν έγγραφα που αποδεικνύουν τον ορθό προσανατολισμό των Αλβανών, άπειρες είναι οι αιτήσεις για κατάταξη στα εθελοντικά σώματα (...). Σε όλα τα κεντρικά σημεία της Αλβανίας παρατηρείται ζωηρό ενδιαφέρον και προσήλωση στις προσταγές του Ντούτσε. Η κίνηση του στρατού προκάλεσε μεγάλη ζωηρότητα κι’ ανυπομονησία για δράση...”.

Κατά τη σύσκεψη της 15ης Οκτωβρίου 1940 στο Παλάτσο Βενέτσια, ο τοποτηρητής Τζακομόνι, σε ερώτηση του Ντούτσε για το πώς βλέπει την κατάσταση στην Αλβανία, απάντησε: “Στην Αλβανία αναμένουν την ενέργεια με ανυπομονησία. Η χώρα έχει ξεσηκωθεί και οι κάτοικοι είναι γεμάτοι χαρά. Μπορώ να σας διαβεβαιώσω ότι ο ενθουσιασμός τους είναι τόσο ζωηρός ώστε τον τελευταίο καιρό έχουν κάπως δυσαρεστηθεί επειδή η ενέργεια δεν έχει ακόμα εκδηλωθεί”.

Μπαντόλιο

Ο Ιταλός στρατηγός Σ. Βισκόντι Πράσκα, στο βιβλίο του για τον Ελληνοϊταλικό πόλεμο, έγραφε τα εξής: “Σύμφωνα με υπόσχεση του στρατάρχη Μπαντόλιο προ του πολέμου, θα μπορούσαν να αποσταλούν στην Αλβανία για την ενδεχόμενη ενέργεια κατά της Ελλάδας...10.000 τυφέκια για τον εξοπλισμό των αλβανικών ταγμάτων εθελοντών, τα οποία θα χρησιμοποιούντο ως τμήματα κάλυψης”.

Κατά τη διάρκεια της σύσκεψης στο Παλάτσο Βενέτσια (15 Οκτωβρίου 1940)” Ο Μουσολίνι, ακόμα, ζήτησε από τον Τζακομόνι κι εμένα πληροφορίες για τα αλβανικά τμήματα, ενώ διατύπωσε την αρχή ότι ο ρόλος των Αλβανών θα έπρεπε να περιοριστεί σε στενά πλαίσια...”. “Ειδικότερα είχαν συγκροτηθεί τρία τάγματα διοικητικής μέριμνας από εφέδρους Ιταλούς (...) και από εφέδρους Αλβανούς (...).

Κατόπιν προχωρήσαμε στην ίδρυση δύο ταγμάτων Φασιστικής Πολιτοφυλακής από Αλβανούς (...). Πρότεινα στον Τζακομόνι να συστήσει μερικά τάγματα από Αλβανούς εθελοντές, δύο διαφορετικών τύπων: Τάγματα καθορισμένα για την άμυνα συγκεκριμένων διαβάσεων ή κοιλάδων στο μέτωπο και τάγματα πιο ευκίνητα, δυνάμενα να προσκολληθούν στα μάχιμα στρατεύματα μας.

Με τη βοήθεια της αλβανικής κυβέρνησης και διαφόρων αρχηγών φυλών εξασφαλίστηκε η δυνατότητα συγκρότησης 10-12 ελαφρών ταγμάτων συνολικής δύναμης 6-7.000 ανδρών, επιλεγέντων από τις πιο πολεμικές φυλές και μάλιστα από αυτούς που υπήρχε ενδεχόμενη σχέση με πληθυσμούς εκτός συνόρων (σ.σ. προφανώς εννοούσε τους Τσάμηδες). Τα ευκίνητα τάγματα, τύπου ανταρτικών ομάδων, προορίζονταν να χρησιμοποιηθούν για την κάλυψη των μεραρχιών μας (...).

Το Υπουργείο Στρατιωτικών, κατόπιν επανειλημμένων οχλήσεων, τελικά ενέκρινε την αποστολή του οπλισμού για τη συγκρότηση των αλβανικών μονάδων. Όμως αργότερα άλλαξε γνώμη και διέταξε τον περιορισμό της σύστασης των εθελοντικών αλβανικών ταγμάτων μόνο στη νότια Αλβανία (σε αυτήν όπου υφίστατο το μεγαλύτερο μέρος των φιλελληνικών στοιχείων), δηλαδή συνολικά έξι τάγματα” (σ.σ. Ο Β. Πράσκα αναφέρει ως “φιλελληνικά = grecofilii” τα αμιγώς ελληνικά βορειοηπειρωτικά φύλα).

Σε ερώτηση του Ντούτσε, κατά τη σύσκεψη, “Ποια η συνεισφορά των Αλβανών τόσο σε τακτικό στρατό, όσο και σε άτακτους στους οποίους δίδω μεγάλη σημασία”, ο Πράσκα απάντησε “Για το θέμα αυτό έχουμε καταρτίσει ανάλογο σχέδιο. Προτείνουμε την οργάνωση συγκροτημάτων άτακτων από 2.500 ως 3.000 άνδρες, στελεχωμένων με αξιωματικούς μας”.

Ο τοποτηρητής Τζακομόνι, σε μυστικό υπόμνημα του προς τον υπουργό Αλβανικών Υποθέσεων, Μπενίνι, στις 19 Οκτωβρίου 1940, μεταξύ των άλλων

γράφει: “...Από την άλλη προετοιμάζω αλβανικά στοιχεία, εξακριβωμένα θαρραλέα, ειδικά Τσαμουριώτες, τα οποία θα έχουν ως αποστολή να εισέλθουν κρυφά στο ελληνικό έδαφος και εκεί, την ώρα που θα επιτεθεί ο στρατός μας, θα διαπράξουν με τη βοήθεια των πέρα από τα σύνορα φίλων τους τις παρακάτω πράξεις: καταστροφή τηλεγραφικών και τηλεφωνικών συρμάτων, εξάλειψη των φυλακίων και των παρατηρητηρίων κατά μήκος των συνοριακών γραμμών (...).

Μερικά από τα στοιχεία αυτά θα εφοδιαστούν από την υπηρεσία στρατιωτικών πληροφοριών με μερικούς φορητούς πομπούς, χάρη στους οποίους η διοίκηση του στρατεύματος θα έχει ακριβείς ειδήσεις περί των θέσεων των ελληνικών στρατευμάτων”. Πληροφορεί δε τον Μπενίνι ότι μεταξύ των Αλβανών παρατηρείται αίσθημα αναμονής, εμπιστοσύνης και άγριας διάθεσης. Ο ίδιος στις 21 Οκτωβρίου γράφει στον Μπενίνι: “Θα μπορούσε να αποσπασθεί, όσο θα διαρκούν οι εχθροπραξίες, το Τάγμα της Βασιλικής Αλβανικής Φρουράς”.

Ο αντιβασιλιάς της Αλβανίας βεβαίωσε “ότι είναι πάρα πολλές οι αιτήσεις των Αλβανών να καταταγούν στα σχηματιζόμενα αλβανικά σώματα, προοριζόμενα να κτυπήσουν τους Έλληνες και να συνεργαστούν με τον Ιταλικό Στρατό, και ότι ο πληθυσμός ελπίζει, επίσης, να κληθούν υπό τα όπλα μερικές ηλικίες...”.

Η ΙΤΑΛΙΚΗ ΕΙΣΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ – Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΑΛΒΑΝΩΝ.

Ο πόλεμος μεταξύ Ελλάδας και Ιταλίας, που άρχισε την 28η Οκτωβρίου 1940, επεκτάθηκε αυτόματα και μεταξύ Ελλάδας και Αλβανίας. Η Αλβανία, συνδεδεμένη την εποχή εκείνη με καθεστώς “προσωπικής ένωσης” με την Ιταλία, είχε δεχθεί με νόμο του Κοινοβουλίου της (Αλβανικός Νόμος, 10 Ιουνίου 1940) ότι: “το Βασίλειο της Αλβανίας αναγνωρίζει ότι θα βρίσκεται σε εμπόλεμη κατάσταση με τα κράτη τα οποία θα βρίσκονται σε εμπόλεμη κατάσταση με το Βασίλειο της Ιταλίας”.

Συνεπώς με την κήρυξη του πολέμου από την Ιταλία εναντίον της Ελλάδας βρέθηκε σε εμπόλεμη κατάσταση με την πατρίδα μας. Γι' αυτό η Ελλάδα με το Βασιλικό Διάταγμα (ΒΔ) της 10ης Νοεμβρίου 1940, το οποίο εκδόθηκε σε εφαρμογή του ΑΝ (Αναγκαστικού Νόμου) 2636/1940 "Περί δικαιιοπραξιών εχθρών και μεσεγγυήσεως εχθρικών περιουσιών", όρισε ως εχθρικά κράτη "την Ιταλία μαζί με τις κτήσεις, τα αυτοκρατορικά της εδάφη και τις αποικίες, καθώς και την Αλβανία".

Τσάμηδες με Ιταλικές στολές επιθεωρούνται από Γερμανό αξιωματικό.

Ο Ιταλός στρατηγός Βισκόντι Πράσκα σε διαταγή του της 21ης Οκτωβρίου 1940 αποκαλύπτει ότι είχε αναθέσει σε ειδικούς αξιωματικούς, συνοδευόμενους από Αλβανούς οδηγούς, να εκτελούν αναγνώρισεις στην άμεση περιοχή των συνόρων. Περαιτέρω η διαταγή καθόριζε ότι έπρεπε να οργανωθούν ειδικά τμήματα αποτελούμενα ως επί το πλείστον από Αλβανούς, παισιούμενους μόνο από Ιταλούς, και επιφορτισμένα με την εξουδετέρωση των μεμονωμένων Ελλήνων σκοπών και με την αποκοπή των τηλεφωνικών γραμμών.

Η προκήρυξη που διάβασε ο πρόεδρος του υπουργικού συμβουλίου Βερλάτσι, στις 28 Οκτωβρίου 1940, αναφέρει μεταξύ άλλων και τα εξής: "...Οι στρατιώτες του ένδοξου Ιταλικού Στρατού, στις τάξεις του οποίου περιλαμβάνονται πολλές μονάδες Αλβανών στρατιωτών...". Ο Ιταλός ιστορικός Μάριο Τσέρβι γράφει: "Στις ιταλικές μεραρχίες περιλαμβάνονταν επίσης αλβανικά τμήματα (...). Εκπαιδεύτηκαν ακόμα και Αλβανοί, που θα ήθελαν να συμμετάσχουν στις επιχειρήσεις".

Ο Γερμανός καθηγητής Χ. Ρίχτερ σημειώνει: “...Η συνολική δύναμη του Ιταλικού Στρατού στην Αλβανία δύο ημέρες πριν από την επίθεση ανερχόταν σε 140.000 άνδρες, συμπεριλαμβανομένων (...) και των Αλβανών εθελοντών”. Ο Αμερικανός καθηγητής του πανεπιστημίου Χάρτφοντ, Μπ.Φίσερ, στην ανακοίνωση του κατά το Συνέδριο του ΙΜΧΑ (Ίδρυμα Μελετών της Χερσονήσου του Αίμου), τον Οκτώβριο του 1990, ανέφερε σχετικά τα εξής: “Ο Μουσολίνι είχε δώσει διαταγές να υπάρχουν δύο αλβανικά τάγματα σε κάθε ιταλική μεραρχία, που χρησιμοποιήθηκαν για την εισβολή στην Ελλάδα, και επί πλέον είχαν σχηματιστεί τρία τάγματα Αλβανών μελανοχιτώνων, που είχαν το σύνθημα “Πεθαίνουμε όλοι για τον Ντούτσε”.

Διάφορες μυστικές διαταγές επιχειρήσεων του διοικητή της Μεραρχίας “Τζούλια”, στρατηγού Μάριο Τζιρότι, χρονολογούμενες από τις 21 Οκτωβρίου 1940 και μετά, οι οποίες έπεσαν αργότερα στα χέρια του Ελληνικού Στρατού, αποκαλύπτουν ότι είχε αναθέσει εργασίες σε ειδικούς αξιωματικούς, συνοδευόμενους από ντόπιους Αλβανούς, φέροντες ενδυμασίες χωρικών...Κατά την αρχική προέλαση της Μεραρχίας “Τζούλια” στον τομέα της Πίνδου οι επιτιθέμενοι Ιταλοί χρησιμοποιούσαν Αλβανούς οι οποίοι γνώριζαν ελληνικά και φώναζαν στους Έλληνες στρατιώτες να παραδοθούν, λέγοντας ότι ο αγώνας τους ήταν πλέον μάταιος εφόσον στην Αθήνα είχε γίνει επανάσταση, η κυβέρνηση Μεταξά είχε πέσει, η νέα κυβέρνηση είχε συμμαχήσει με τον Άξονα κ.ά. Στις 2 Νοεμβρίου 1940 τάγμα Αλβανών επιτέθηκε στο Καλπάκι απεγνωσμένα, χωρίς επιτυχία. Αλβανοί αυτόμολοι παρείχαν πληροφορίες στον Ελληνικό Στρατό.

Ο υποστράτηγος Χαράλαμπος Κατσιμήτρος, διοικητής της VIII Μεραρχίας η οποία αντιμετώπισε την κύρια προσπάθεια της ιταλικής επίθεσης, γράφει για τη συμμετοχή αλβανικών δυνάμεων στον τομέα της Μεραρχίας: “Συμμετείχαν τρία τάγματα μελανοχιτώνων (I, II, III), δύο αλβανικά τάγματα πεζικού (“Γκράμος” και “Ντρίνος”), αλβανική ορειβατική πυροβολαρχία (“Νταϊτι”), τάγμα Αλβανών εθελοντών και σώματα άτακτων Αλβανών”.

Όπως καταγγέλλει ο υποστράτηγος, κατά τον Οκτώβριο του 1940 ο Αλβανός υπουργός Δικαιοσύνης συγκροτούσε συμμορίες με σκοπό να δράσουν στο ελληνικό έδαφος. Ο αντιστράτηγος Αλέξανδρος Παπάγος, αρχιστράτηγος του Ελληνικού Στρατού κατά τον πόλεμο 1940-41, σημειώνει: “Όλες οι ιταλικές μεραρχίες πεζικού ήταν ενισχυμένες σε πεζικό με τάγματα Αλβανών...”.

Ο Β. Πράσκα στο τμήμα του βιβλίου του “Εξέλιξη των επιχειρήσεων από 28 έως 31 Οκτωβρίου 1940”, ανακεφαλαιώνοντας γράφει για τη συμμετοχή των αλβανικών μονάδων τα εξής: “...Φάλαγγα “Σολίνας” II Τάγμα της 1ης Λεγεώνας Αλβανών εθελοντών. (...) Κεντρική Φάλαγγα και Διοίκηση Μεραρχίας “Φερράρα” I Τάγμα Αλβανών Εθελοντών. (...) Παραλιακό Συγκρότημα... Τα τμήματα διαπεραιώθηκαν με την κάτωθι σειρά... 6) Τα τάγματα Αλβανών εθελοντών “Πεσκοσόλιντο” και “Κιαραβάλλε”. (...) “Τα αλβανικά τάγματα εθελοντών, προπορευόμενα του 3ου Συντάγματος Γρεναδιέρων και κινούμενα...” ...”Τα τάγματα Αλβανών εθελοντών, επίσης, ήλεγχαν πλήρως την αμαξιτή οδό (Ηγουμενίτσας-Βάρφανης).

Στην επίθεση εναντίον του υψώματος 1289 του Λαπιστέτ, στις 09.30 της 4ης Νοεμβρίου 1940, έλαβε μέρος ένα από τα πιο επίλεκτα τμήματα των Αλβανών, το τάγμα “Τιμόρ”, το οποίο και κατόρθωσε να το καταλάβει. Με άμεση αντεπίθεση των Ελλήνων το τάγμα “Τιμόρ” αναδιπλώθηκε και διασκορπίστηκε στην κοιλάδα με άτακτη φυγή. Υποχρεώθηκαν να επέμβουν οι βερσαλιέροι για να σταματήσουν τους Αλβανούς.

Στην αναφορά που ακολούθησε διαπιστώθηκε ότι από τη δύναμη των 1.200 ανδρών του τάγματος είχαν απομείνει μόνο μερικές εκατοντάδες. Μεταξύ των νεκρών ήταν και ο απαρηγόρητος, όπως γράφει ο Μ. Τσέρβι, διοικητής του Τάγματος. Αλβανικό τάγμα στις 25 Νοεμβρίου 1940 συμμετείχε με τα ιταλικά στρατεύματα στην επίθεση για την κατάληψη του σταυροδρομίου παρά το Δελβινάκι. Οι Αλβανοί αρχικά κατέλαβαν το χωριό αλλά την επόμενη με αντεπίθεση των Ελλήνων αυτό ανακαταλήφθηκε. Το αλβανικό τάγμα είχε απώλειες και αρκετοί άνδρες του συνελήφθησαν αιχμάλωτοι.

Στις 12 Νοεμβρίου αυτομόλησε στις ελληνικές γραμμές λόχος Αλβανών στρατιωτών με τους αξιωματικούς του. Κατά τις πρώτες ημέρες του πολέμου, οπότε οι Ιταλοί είχαν εισχωρήσει στο ελληνικό έδαφος σε μερικούς τομείς, Αλβανοί με μια σημαία τους εισήλθαν στην Κόνιτσα μαζί με τους Ιταλούς, τον Διαμαντή και τον εξωμότη Ματούση. Ο Διαμαντής μάλιστα εκφώνησε λόγο λέγοντας ότι θα απελευθερώσει την Κόνιτσα και θα σχηματίσει την Ομοσπονδία της Πίνδου.

Η απάντηση του Μουσολίνι (22/11) σε επιστολή του Χίτλερ (20/11) αναφέρει μεταξύ των άλλων: Η αποτυχία των Ιταλών οφείλεται και στη λιποταξία των αλβανικών δυνάμεων, οι οποίες στασίασαν εναντίον των Ιταλών...”.

Αποκαλυπτικά είναι τα όσα γράφει στο ημερολόγιο του ο Φερνάντε Κομπιόνε, έφεδρος υπολοχαγός πεζικού της 51ης Ορεινής Μεραρχίας “Σιέννα”: “...Κατά το χρονικό διάστημα από 28 Οκτωβρίου ως 14 Νοεμβρίου 1940, οπότε ιταλικά τμήματα είχαν εισχωρήσει σε περιοχές της Ελλάδας, οι Τσάμηδες υποδέχονταν σε όλα τα χωριά τους Ιταλούς ως ελευθερωτές, με ζητωκραυγές και ενθουσιασμό...”.

Ο Ιταλός ιστορικός Μ. Τσέρβι γράφει: “Όπως αναφέρει ο στρατηγός Β. Πράσκα σε συζήτηση του με τον Πρίκολο (σ.σ. Αρχηγός του Επιτελείου της Αεροπορίας), ένας εθελοντής, πληγωμένος βαριά, πριν ξεψυχήσει αναφώνησε “Είμαι ευχαριστημένος που πεθαίνω για να μπορέσει ο (Αρχηγός του Επιτελείου της Αεροπορίας) να περάσει”.

Κατά τη διάρκεια της ιταλικής εαρινής επίθεσης (Μάρτιος 1941) ο Μουσολίνι επισκεπτόταν διάφορες μονάδες για να τονώσει το ηθικό των ανδρών, στη ζώνη του Δέβολη και στην περιοχή του Βερατίου. Μεταξύ άλλων επισκέφθηκε ομάδες ταγμάτων και εθελοντών Αλβανών, των ιδίων για τους οποίους αρχικά εκείνος και ο Τσιάνο πίστευαν ότι είχαν προκαλέσει τις πρώτες ιταλικές ήττες. Κατά τις συνομιλίες που είχε μαζί τους έμεινε ενθουσιασμένος από το παράστημα και το πολεμικό τους μένος.

Στρατηγός Τζιακομόνι.

Ο Γερμανός συγγραφέας Βίλιμπαλντ Κόλεγκερ, σε βιβλίο του που κυκλοφόρησε το 1942, για τη στάση των Αλβανών κατά τον Ελληνοϊταλικό πόλεμο 1940-41 γράφει τα εξής: “...Οι Έλληνες αναγκάζονταν να πολεμούν εναντίον Αλβανών συμμοριτών, κατά τη στιγμή που Αλβανοί εθελοντές προσέρχονταν αθρόα στις ιταλικές φάλαγγες. Δεν αγνοούσαν οι από γόνους του Σκεντέρμπεη ποίοι ήταν οι πραγματικοί φίλοι τους. (...) Αγωνίσθηκαν με επιμονή και γενναιότητα όπου και αν τοποθετήθηκαν. (...). Απειράριθμες υπήρξαν οι περιπτώσεις απονομής τιμητικών διακρίσεων σε Αλβανούς...”.

Ο Μ. Τσέρβι γράφει ότι ο τοποτηρητής Τζακομόνι πληροφορούσε τον βασιλιά της Ιταλίας: “...Εδώ και έναν μήνα οι Αλβανοί είναι εξαιρετικά έμπιστοι και άριστα προσαρμοσμένοι στο περιβάλλον, το φρόνημα τους στέκεται ψηλά, η δε εργατικότητα και η αποδοτικότητα των υπαλλήλων κρίνεται εξαιρετική...”.

Ο Τζακομόνι είχε οργανώσει, όπως γράφει ο Μ. Τσέρβι, “ομάδες Αλβανών για τη διενέργεια δολιοφθορών, που ο ρόλος τους ήταν να εισχωρούν στο ελληνικό έδαφος και να προβαίνουν σε καταστροφή του τηλεφωνικού δικτύου, να καταστρέφουν φυλάκια, να αφοπλίζουν φρουρούς, να προκαλούν ταραχές στα μετόπισθεν, να διενεργούν δολοφονικές απόπειρες εναντίον στρατηγών του εχθρικού στρατοπέδου και να προπαρασκευάζουν και να υποκινούν κινήματα ανάμεσα στη λαϊκή μάζα”. Ο Ιταλικός Στρατός δεν είχε ποτέ την ευκαιρία να επωφεληθεί από τη δραστηριότητα τους.

Ο στρατηγός Μπαντόλιο στα απομνημονεύματα του αναφέρει: “Οι Έλληνες δεν έδειξαν καμμία διάθεση συνεργασίας. Αντίθετα οι Αλβανοί στρατιώτες, που υπό μορφή ταγμάτων συμμετείχαν στις δικές μας μεραρχίες, απόδειχθηκαν άπιστοι και δόλιοι, καθώς επιδόθηκαν σε πράξεις δολιοφθοράς εναντίον μας, ή πέρασαν στις τάξεις των Ελλήνων...”.

Ο στρατηγός Αλ. Εδιπίδης γράφει ότι “Τμήματα αλβανικά, άρτια συγκροτημένα και με ομοιογενή στελέχη (αξιωματικοί και στρατιώτες Αλβανοί) πολέμησαν στις 27 Νοεμβρίου στο Φράσερι προς την Κλεισούρα).

Ο πρεσβευτής Άδωνις Κύρου σημειώνει: “...Όταν, τέλος, εξερράγη ο Ελληνο-Ιταλικός πόλεμος, συμμετέσχον εις αυτόν παρά το πλευρόν των Ιταλών με ενθουσιασμόν και ανθελληνικήν λύσσαν άπειροι Αλβανοί – ενώ ουδείς εξ αυτών εσκέφθη να προσδράμη εις βοήθειαν του νικηφόρου Ελληνικού Στρατού, καίτοι ούτος, συμφώνως προς την ραδιοφωνικήν διακήρυξιν του Ιωάννου Μεταξά, ήρχετο προς αποκατάστασιν της αλβανικής ελευθερίας, ανεξαρτησίας και ακεραιότητας...”.

Όταν ο Ελληνικός Στρατός προήλαυε εντός του αλβανικού εδάφους, τα περισσότερα σώματα στρατού των Αλβανών είχαν διαλυθεί, ενώ στα πρόσωπα των λιγοστών Αλβανών που εκινούντο στους δρόμους, ανάμεσα στους Ιταλούς, ζωγραφιζόταν άγριος θυμός εναντίον ενός στρατεύματος που το νόμιζαν παντοδύναμο και το έβλεπαν να οπισθοχωρεί μπροστά στις ελληνικές δυνάμεις.

Η Αγγλίδα ιστορικός Μ. Βίκερς τοποθετείται διαφορετικά: “...Η αλβανική κοινή γνώμη αρχικά πανηγύρισε για τον ελληνικό θρίαμβο, η στάση της όμως άλλαξε όταν η Αθήνα άρχισε να φανερώνει τις προθέσεις της να προσαρτήσει τη νότια Αλβανία...”(!!!).

Ενώ υπάρχουν όλα τα παραπάνω περί συμμετοχής των Αλβανών στον πόλεμο, οι Αλβανοί ιστορικοί, διαστρεβλώνοντας την πραγματικότητα, προ-

σπάθησαν μεταπολεμικά να μας πείσουν ότι δεν συμμετείχαν με το μέρος των Ιταλών ή ότι συμμετείχαν λίγα τμήματα δια της βίας.

Συγκεκριμένα οι Αλβανοί ιστορικοί Σ. Πόλο και Α. Πούτο γράφουν σχετικά τα εξής: “Τα δύο αλβανικά τάγματα που στάλθηκαν με τη βία στον πόλεμο του 1940 αρνήθηκαν να πολεμήσουν. Οι Ιταλοί τους έκλεισαν σε στρατόπεδο συγκέντρωσης στην κεντρική Αλβανία. (...) Στην ελληνική κυβέρνηση η πορεία των γεγονότων φαινόταν πως έδινε την ευκαιρία να πραγματοποιήσει τα παλαιά προσαρτιστικά σχέδια τους για τις περιοχές της Κόρτσας (σ.σ. Κορυτσάς) και του Γκιροκάστρ (σ.σ. Αργυρόκαστρου)”.

Σε άλλο σημείο συνεχίζουν: “Το 1940 ήταν μοναδική ευκαιρία να ενωθεί με τον Ελληνικό Στρατό ο Αλβανικός”. Έτσι εξηγείται η κατηγορηματική άρνηση του Ελληνικού Στρατηγείου στην πρόταση των Αλβανών αντιφασιστών πατριωτών να σχηματίσουν δύο τάγματα και να πολεμήσουν με την εθνική τους σημαία στο πλευρό των ελληνικών δυνάμεων εναντίον των Ιταλών εισβολέων!

Στην πραγματικότητα οι Αλβανοί έδειξαν πλήρη δυσπιστία και απροθυμία να συνεργαστούν με τον Ελληνικό Στρατό. Αντιθέτως συνεργάστηκαν με τους Ιταλούς. Ο Ιταλός παρατηρητής Τζακομόνι βεβαίωσε κατηγορηματικά και με συγκεκριμένα στοιχεία, ενώπιον του Ανώτατου Ιταλικού Δικαστηρίου, τα εξής: “Και οι Αλβανοί βοήθησαν παντού και πάντα τον Ιταλικό Στρατό, χωρίς να σημειωθεί πουθενά οποιοδήποτε επεισόδιο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

(1) Εκδ. ΔΙΣ/ΓΕΣ: Ο ΕΛΛΗΝΟΪΤΑΛΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ 1940-1941, Η ΙΤΑΛΙΚΗ ΕΙΣΒΟΛΗ, Αθήναι, 1960.

(2) Εκδ. Υπουργείου Εξωτερικών: 1940-1941, ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ, Αθήνα, 1980.

(3) Παπάγου Αλεξ.: Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ 1940-1941, εκδ. «Οι Φίλοι του Βιβλίου», Αθήναι, 1945.

- (4) Κατσιμήτρου Χαρ.: Η ΗΠΕΙΡΟΣ ΠΡΟΜΑΧΟΥΣΑ, εκδ. ΓΕΣ, Μήνα, 1982.
- (5) Τσέρβι Μ.: Ο ΕΛΛΗΝΟΪΤΑΛΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ, έκδοση Alvin Redma Hellas, Αθήνα, 1987.
- (6) Κόρου Αδωνι: ΧΡΟΝΙΚΟΝ 1940-1944.
- (7) Κύρου Αλ.: ΟΙ ΒΑΛΚΑΝΙΚΟΙ ΓΕΙΤΟΝΕΣ ΜΑΣ, Αθήναι, 1962.
- (8) Σιωμοπούλου Στυλ.: Η ΙΤΑΛΙΚΗ ΜΕΡΑΡΧΙΑ «ΤΖΟΥΛΙΑ» ΣΤΗΝ ΠΙΝΔΟ, Ηπειρωτική Εστία, 1994.
- (9) Τριαντάφυλλου Κ.: ΤΑ ΑΠΟΡΡΗΤΑ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ 1940-41, Πάτρα, 1981.
- (10) Τσιρπανλή Ζαχ.: ΠΩΣ ΕΙΔΑΝ ΟΙ ΙΤΑΛΟΙ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ ΤΟΥ 1940-41, Αθήνα, 1974.
- (11) Ζαούση Αλεξ.: ΟΙ ΔΥΟ ΟΧΘΕΣ 1939-1945, εκδ. Παπαζήση, 1987.
- (12) Richter Heinz: Η ΙΤΑΛΟ-ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΣΗ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, Γκοβόστης, 1998.
- (13) Μιχαλοπούλου Δημ.: ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1923-1928.
- (14) Πράσκα Βισκόντι: ΕΓΩ ΕΙΣΕΒΑΛΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, Γκοβόστης, 1999.
- (15) Vickers Miranda: ΟΙ ΑΛΒΑΝΟΙ, εκδ. Οδυσσέας, 1997.
- (16) Pollo S. – Puto A.: ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ, εκδ. Ομάδα.
- (17) Νικολάου Χαρ.: ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ -ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΚΑΙ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ, εκδ. Φλώρου, 1996.
- (18) Ημερήσιος Τύπος της εποχής.

Πηγή : <https://syndesmos1971.wordpress.com/>